

Postup policajtov prvého kontaktu (služby poriadkovej polície) na mieste vzniku policajne relevantných udalosti environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov

Mário Kern¹
Boris Löffler²

Abstrakt: *Vedecký článok „Postup policajtov prvého kontaktu (služby poriadkovej polície) na mieste vzniku policajne relevantných udalosti environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov“ je súčasťou záverečných výstupov vedeckovýskumnej úlohy VÝSK. 266 „Pôsobnosť policajtov prvého kontaktu na mieste policajne-relevantnej udalosti environmentálneho charakteru“. Článok charakterizuje v teoreticko-spoločenskej rovine policajne relevantnú udalosť ako spúšťací element následných policajno-bezpečnostných činností verejno-poriadkového charakteru. Autori charakterizujú hrozbu prítomnosti nebezpečných materiálov mimo inštitucionálnej kontroly ako jednu z oblastí environmentálnej kriminality, ktorá zasahuje do obsahovej náplne rozsiahleho spektra policajne relevantných udalostí vznikajúcich v Slovenskej republike. Autori vedeckého článku vymedzujú stálu službu, hliadkovú službu, obchôdzkovú službu ako nosné organizačno-taktické formy činnosti služby poriadkovej polície, prostredníctvom ktorých táto pôsobí na mieste pri vzniku policajne relevantných udalostí. Popisujú spôsoby prvej identifikácie tohto typu udalosti a podiel poriadkovej polície na objasnenosti tohto druhu environmentálnej trestnej činnosti v kontexte jej postavenia policajta prvého kontaktu. Súčasťou článku je aj výpočet konkrétnych aktivít a činností realizovaných v priamej nadväznosti na vzniknutú policajne relevantnú udalosť.*

Kľúčové slová: *policajne relevantná udalosť, environmentálna kriminalita, nebezpečné materiály, organizačno-taktické formy činnosti, stála služba, hliadková služba, obchôdzková služba, policajt prvého kontaktu.*

Abstract: *Scientific article „First contact police procedure (riot police service) at the scene of the police relevant incident of an environmental character with the presence of hazardous materials“ is part of the closing speeches scientific research tasks VÝSK. 266 „Scope first contact police officers at the scene of a police-relevant incident environmental character“. The article characterizes a police-relevant event as a triggering element for subsequent police and security activities public order character. The authors characterize the threat of the presence of hazardous materials outside institutional control as one of the areas of environmental crime which affects the content of a wide range of police-relevant events arise in the Slovak republic. The authors of the scientific article define standing order, patrol service, foot patrol as supporting organizational and tactical forms of activities of the public order police service, through which this will operate on site when police-relevant incidents occur. Describe methods of initial identification this type of event and the role of the police in clarifying this kind of environmental crime in the context of her position as a first-contact*

¹ Ing. Mário Kern, riaditeľ odboru odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality
NCODK Prezídia PZ

² doc. JUDr. Boris Löffler, PhD., vedúci katedry policajných vied Akadémie PZ.

police officer. The article also includes a calculation specific activities and operations carried out in direct connection with police-relevant event that occurred.

Keywords: *police-relevant event, environmental crime, hazardous materials, organizational and tactical forms of activity, standing order, patrol service, foot patrol, first contact police officer.*

Úvod

Medzi policajne relevantnými udalosťami a činnosťami polície je úzka súvislosť a nadväznosť. Podľa toho, o aký druh a dynamiku vývoja, resp. zmenu vo vývoji policajne relevantných udalostí pôjde, závisí aj druh, kvalita a úspešnosť realizovaných policajných činností. Práve z tohto dôvodu sú pre výkon, realizáciu špeciálnych policajných činností dôležité zákonitosti vzniku, zmeny a zániku policajne relevantných udalostí. Policajne relevantné udalosti podmieňujú vznik, priebeh a zánik policajne relevantných situácií.

Policajne relevantná udalosť je dej, ktorý sa pripravuje, vzniká, má svoj priebeh a zaniká a ktorý má za následok vznik policajne relevantnej situácie, na riešenie ktorej je oprávnená a spôsobilá polícia.

Policajne relevantná udalosť environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov

Policajne relevantná udalosť je dej, ktorý sa obvykle stal v minulosti (napr. dokonaný trestný čin). Rovnako ňou možno rozumieť aj dej, ktorý sa ešte len pripravuje alebo ktorý práve prebieha.

Klasifikácia policajne relevantných udalostí sa vykonáva podľa viacerých kritérií. Medzi najvýznamnejšie determinujúce kritériá patria napríklad:

- právne posúdenie udalosti,
- zavinenie danej udalosti,
- spôsobenie následku danou udalosťou.

V nadväznosti na delenie podľa právneho posúdenia sa policajne relevantné udalosti kategorizujú do troch skupín:

- trestné činy,
- priestupky,
- iné spoločensky nežiaduce udalosti³.

Za policajne relevantnú udalosť sa považuje príprava na trestný čin, pokus trestného činu, ako aj spáchaný, resp. dokonaný trestný čin. Polícia bezprostredne po zistení, že sa páchatel pripravuje na spáchanie trestného činu alebo že ho práve pácha, resp. pokračuje v jeho páchaní, je povinná podľa zásady oficiality začať konať. To znamená, že je povinná svojou činnosťou (opatreniami a úkonmi) zabrániť spáchaniu trestného činu, pokiaľ sa konanie páchatel'a nachádza v štádiu prípravy alebo jeho dokonaniu,

³ NESVADBA A. Teória policajných a bezpečnostných činností. Bratislava 2004 s. 17-18.

pokiaľ sa konanie páchatel'a nachádza v štádiu pokusu. Ak bol trestný čin už spáchaný, resp. bol dokonaný, je povinnosťou polície zistiť, resp. odhaliť jeho páchatel'a, vykonať voči nemu trestné stíhanie a v rámci neho zabezpečiť dostatok dôkazov pre rozhodnutie súdu tak, aby súd mohol o trestnom čine objektívne rozhodnúť a jeho páchatel'ovi uložiť podľa zákona trest alebo uložiť ochranné opatrenie.

Policajne relevantnou udalosťou je aj udalosť posudzovaná normami správneho práva ako priestupok. To znamená, že musí ísť o zavinené konania, ktoré porušujú alebo ohrozujú chránené záujmy spoločnosti a sú za priestupky výslovne označené v zákone o priestupkoch alebo v iných právnych normách správneho práva, pokiaľ nejde o tzv. iný správny delikt postihnutelný podľa osobitných právnych predpisov. Aj udalosť posudzovaná ako priestupok je konanie, ktoré má určitý stupeň nebezpečnosti pre spoločnosť. Tento stupeň je však nižší ako stupeň spoločenskej nebezpečnosti trestného činu. Zákon o priestupkoch presne uvádza, že stupeň spoločenskej nebezpečnosti priestupku je len nepatrný. Zatiaľ čo stupeň spoločenskej nebezpečnosti trestného činu musí byť podľa trestného zákona aspoň vyšší než nepatrný. Policajne relevantná udalosť označovaná ako priestupok vyvoláva vznik špecifickej činnosti polície označovanej ako správno-právna činnosť polície, ktorá spočíva v objasňovaní a prejednávaní priestupkov. Policajné orgány podľa ustanovení zákona o priestupkoch niektoré priestupky objasňujú, to znamená, že obstarávajú podklady o priestupku potrebné pre rozhodnutie správneho orgánu.

Za policajne relevantné udalosti sa považujú aj iné policajne relevantné udalosti ako trestné činy alebo priestupky. Ide o udalosti, ktoré nie sú kvalifikované podľa uvedených právnych noriem ani ako trestné činy, ani ako priestupky, ale ktoré taktiež poškodzujú alebo ohrozujú verejný poriadok, životy, zdravie a majetok občanov, a preto vyvolávajú aktivitu polície. Takýmito udalosťami môže byť napríklad požiar, ktorý vznikol samozápalom horľavého materiálu, povodeň, víchrica, zemetrasenie, výbuch plynu, samovražda a podobne.⁴

Miesta, na ktorých došlo k policajne relevantnej udalosti podľa právneho posúdenia, predstavujú pre Policajný zbor miesto, ktoré možno označiť za miesto činu vzniku policajne relevantnej udalosti.

Každý protiprávny čin, či čin poškodzujúci, ohrozujúci chránené záujmy je spáchaný, resp. vzniká na určitom mieste a v určitom čase. Toto miesto predstavuje **miesto činu** vzniku protiprávnej udalosti (policajne relevantnej udalosti). Za miesto činu môžeme označiť konkrétny územný priestor (miesto), kde došlo k objasňovanej udalosti, ako i každé iné miesto, ktoré je v príčinnej súvislosti, spojitosti s objasňovaným skutkom. Presná **definícia termínu miesta činu nie je záväzne normatívne stanovená**. Možno teda konštatovať, že ide o výraz právne neurčitý, ktorý je však pre príslušníkov Policajného zboru podieľajúcich sa na objasňovaní predmetnej udalosti dôležitý z viacerých hľadísk:

- prvotne určuje miestnu príslušnosť realizátora následných činností,
- je dôkazom o spáchaní protiprávneho činu,
- je východiskom pre ďalšie objasňovanie a pátranie po páchatel'ovi,
- je miestom výskytu stôp a dôkazov,
- vykonaním ohliadky na mieste možno následne získať poznatky ku spôsobu spáchania ako i času spáchania skutku.

Environmentálna kriminalita nie je novým druhom protispoločenskej činnosti, avšak jej význam a vnímanie ľudskou spoločnosťou sa plnej miere začalo rozvíjať až v druhej polovici 20. storočia. V tomto období sa začali na životnom prostredí prejavovať viaceré negatívne javy, ktoré viedli k rôznym nepriaznivým následkom na životnom prostredí, k

⁴ NESVADBA, A. Teória policajných a bezpečnostných činností, Bratislava 2004 s. 18-20.

závažným škodám na ekonomike a iným problémom v spoločnosti. Postupné pochopenie situácie viedlo k záverom, že významné množstvo vzniknutých nepriaznivých následkov je výsledkom ľudskej činnosti. To postupne viedlo k vzniku prvých medzinárodných dohovorov a zmlúv, ktorých cieľom je ochrana rôznych oblastí životného prostredia.

Kriminalitu týkajúcu sa nebezpečných materiálov je možné považovať za osobitnú časť environmentálnej kriminality, pričom zjednodušene ide o trestnú činnosť, pri ktorej došlo alebo mohlo dôjsť k strate kontroly nad nebezpečnými chemickým, biologickými, rádioaktívnymi alebo jadrovými (ďalej len „CBRN“) materiálmi alebo látkami, preto sa niekedy označuje aj ako „CBRN kriminalita“. Manipulácia a akékoľvek nakladanie s CBRN materiálmi je pomerne prísne upravené viacerými medzinárodnými a vnútroštátnymi predpismi, ktoré deklarujú kto a za akých podmienok je oprávnený nakladať s takýmito materiálmi, pričom tento striktný prístup vychádza z odôvodnenej obavy z následkov, ktoré by mohli takéto látky spôsobiť na ľudskom zdraví a na životnom prostredí.

Medzinárodné spoločenstvo v tejto oblasti reflektuje na viacero incidentov, ktoré mali mimoriadne závažné nepriaznivé následky (Černobyľ, Goiana, Bhópal a iné), pričom niektoré z týchto následkov nie je možné ani odstrániť vzhľadom na ich špecifickú povahu.

Ak environmentálnu kriminalitu⁵ chápeme ako trestnú činnosť, kde objektom útoku páchatel'a je životné prostredie, alebo niektorá z jeho častí (voda, pôda, vzduch, živočíchy, rastliny, vrátane stromov), je možné vyvodiť logický záver, že osobitné postavenie v tejto oblasti majú CBRN materiály, ktorých dopad na životné prostredie môže viesť až k nevratným nepriaznivým následkom alebo ku škodám, ktorých odstránenie si vyžaduje enormné náklady a úsilie.

Závažnosť a pochopenie týchto hroziacich následkov sa prejavilo aj v znení novej smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1203 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva, ktorá rozširuje a precizuje postup orgánov presadzovania práva v Európskej únii, oproti dovtedy platnej smernici Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva. Táto smernica ukladá členským štátom Európskej únie, okrem iného, aby boli trestným činom aj konania spočívajúce vo „*vypúšťaní, emisii a zavádzaní materiálov alebo látok, energie alebo ionizujúceho žiarenia, do ovzdušia, pôdy alebo vody, ktoré spôsobí alebo môže spôsobiť smrť alebo závažnú ujmu na zdraví akejkoľvek osoby alebo podstatnú škodu na kvalite ovzdušia, pôdy alebo vody, alebo podstatnú škodu na ekosystéme, živočíchoch alebo rastlinách*“. Rovnako je potrebné v tejto súvislosti považovať za trestný čin aj uvádzanie výrobkov na trh, výrobu, vývoz, používanie a ďalšie aktivity, ktoré môžu spôsobiť vyššie uvedené následky v dôsledku protiprávnej manipulácie s materiálmi, látkami, energiami alebo ionizujúcim žiarením.

V kontexte s množstvom ďalších medzinárodných dohovorov a zmlúv sa javí ako logické, že táto oblasť environmentálnej kriminality je vzhľadom na jej hrozby a možné následky osobitným problémom, ktorý si vyžaduje špeciálny a vysoko odborný prístup v celom spektre štátnych orgánov a inštitúcií.

Problematika environmentálnej kriminality je pomerne široká a na každú jej oblasť sa vzťahujú rôzne medzinárodné a vnútroštátne právne predpisy. S prihliadnutím na účinky a možné pôsobenie CBRN materiálov v prostredí, nie je možné vylúčiť prakticky žiadny environmentálny trestný čin ako taký, ktorý by za určitých okolností nemohol prichádzať do úvahy pri kvalifikovaní protiprávneho konania v súvislosti s CBRN materiálom. Aj keď je dôležité uviesť, že protiprávne nakladanie s CBRN materiálmi má dva samostatné trestné činy

⁵ Ministerstvo vnútra SR, Environmentálna kriminalita (Online) 18.04.2023 14.34 hod

v aktuálnom znení slovenského Trestného zákona (§§ 298, 299). V zmysle medzinárodných záväzkov SR

a právnych predpisov SR sa environmentálnou trestnou činnosťou (podľa platného znenia Trestného zákona) rozumie:

§ 298 a § 299 - Nedovolená výroba a držanie jadrových materiálov, rádioaktívnych látok, vysokorizikových chemických látok, jedov a vysoko rizikových biologických agensov a toxínov

§ 300 a § 301 - Ohrozenie a poškodenie životného prostredia

§ 302 - Neoprávnené nakladanie s odpadmi

§ 302a - Neoprávnené vypúšťanie znečisťujúcich látok

§ 303 a § 304 - Porušovanie ochrany vôd a ovzdušia

§ 304a - Neoprávnená výroba a nakladanie s látkami poškodzujúcimi ozónovú vrstvu

§ 305 - Porušovanie ochrany rastlín a živočíchov

§ 305a - Týranie zvierat

§ 305aa - Usmrtenie spoločenského zvierat'a bez primeraného dôvodu

§ 305b - Zanedbanie starostlivosti o zvierat'a

§ 305c - Organizovanie zápasov zvierat

§ 305d - Spoločné ustanovenie

§ 306 - Porušovanie ochrany stromov a krov

§ 307 a § 308 Šírenie nákazlivej choroby zvierat a rastlín

§ 309 - Únik organizmov

§ 310 - Pytliactvo

§ 168 a § 169 - Ohrozovanie zdravia závadnými potravinami a inými predmetmi

§ 212 - Krádež (len vo vzťahu k drevu podľa ods.1 písm. e).

Ako už bolo uvedené vyššie, účinky a možné pôsobenie CBRN materiálov v dôsledku protiprávnej ľudskej činnosti, je mimoriadne závažnou bezpečnostnou hrozbou a vzhľadom na spôsob spáchania a následky nie je možné vylúčiť prakticky žiadny environmentálny trestný čin, či inú trestnú činnosť (napr. terorizmus, úkladná vražda a pod.). Vo všeobecnosti je eliminácia tejto trestnej činnosti v pôsobnosti orgánov činných v trestnom konaní, pričom primárne ide o službu kriminálnej polície v rámci Policajného zboru a samozrejme o prokurátorov okresných a krajských prokuratúr. Avšak v prvotnom štádiu riešenia incidentu tohto typu má nezastupiteľné postavenie policajt prvého kontaktu, ktorým je spravidla policajt služby poriadkovej polície zaradený na obvodnom oddelení Policajného zboru. Tento reálny stav vyvoláva samozrejme potrebu pripraviť týchto policajtov aj na udalosti tohto typu.

Služba poriadkovej polície a organizačno-taktické formy jej činnosti

Vznik akejkoľvek policajne relevantnej udalosti, environmentálnu nevynímajúc vyvoláva bezprostrednú reakciu zo strany Policajného zboru ako celku, pričom každá zo služieb Policajného zboru na mieste policajne relevantnej udalosti vykonáva úkony a plní úlohy vyplývajúce zo špecializácie činností, na ktoré bola vytvorená (zriadená). Špecifické postavenie medzi službami, ktoré sa podieľajú pri pôsobení a plnení úloh na mieste policajne relevantnej udalosti (mieste činu) zastáva i služba poriadkovej polície.

Pokiaľ chceme charakterizovať význam služby poriadkovej polície a jej poslanie na mieste policajne relevantnej udalosti je nutné poukázať na jednu z jej charakteristických črt, ktorou je jej bezprostrednosť. To znamená, že plní úlohy v priamom kontakte s občanmi, organizáciami, podnikateľmi, právnickými osobami a podobne, pričom takmer všetku svoju služobnú činnosť realizuje v zmysle princípu verejnosti a transparentnosti. Medzi jej hlavné úlohy patrí ochrana verejného poriadku a boj s protiprávnou činnosťou. Tieto úlohy

sú v rozhodujúcej miere zaistované výkonnými organizačnými zložkami (útvarmi) služby poriadkovej polície, najmä základnými útvarmi služby poriadkovej polície (obvodnými oddeleniami, pohotovostnou motorizovanou jednotkou) prostredníctvom jednotlivých **organizačno-taktických foriem činnosti** za využitia jej vlastných síl a prostriedkov. Možno konštatovať, že služba poriadkovej polície je jednou z najdôležitejších a nosných služieb Policajného zboru. A práve táto služba prispieva v potrebnom rozsahu na vytváranie podmienok pre činnosť ostatných policajných služieb, čo platí i vo vzťahu k miestu policajne relevantnej udalosti.⁶

Služba poriadkovej polície predstavuje výkonný a vnútorne štruktúrovaný aparát najpočetnejšej z policajných služieb. Ide o službu zameranú na riešenie širokospektrálnej problematiky vyplývajúcej z univerzálnosti pôsobnosti Policajného zboru v systéme bezpečnostných orgánov pôsobiacich v Slovenskej republike pri ochrane verejného poriadku a eliminácii protiprávnej a inej nežiaducej činnosti, ktorá má za následok vznik konkrétnej policajne relevantnej udalosti vzťahujúcej sa i k miestu a času jej vzniku.

Obsahová náplň výkonu policajnej verejno-poriadkovej činnosti realizovanej službou poriadkovej polície v sebe zahŕňa rozsiahle spektrum problémov a cieľových oblastí, medzi ktoré spadá i realizácia úkonov a opatrení vzťahujúcich sa k miestu vzniku policajne relevantnej udalosti.

Policajná verejno-poriadková činnosť, prostredníctvom ktorej vykonáva služba poriadkovej polície služobnú činnosť predstavuje systém krokov, operácií a techník vykonávaných v zmysle zákona a interných predpisov, smerujúcich navonok do prostredia s cieľom eliminovať reálne, či predpokladané negatívne javy ohrozujúce želanú úroveň stavu verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti v spoločnosti. Tento cieľavedomý, zámerný a koordinovaný spôsob postupu subjektov pôsobiacich v rámci organizačnej štruktúry služby poriadkovej polície pri plnení vytýčených cieľov v oblasti výkonnej ochrany verejného poriadku v sebe zahŕňa náležitosti (determinanty) určujúce charakter reakcie na tieto negatívne javy, prostredníctvom ktorej tieto včas a efektívne eliminuje, či minimalizuje negatívne dôsledky jej vzniku. Úspešnosť tohto konania je teda podmienená včasnou, operatívnou a adekvátnou reakciou kompetentných subjektov a ich spôsobilosťou odzrkadľujúcou sa v schopnosti účelne a efektívne konať z pohľadu organizácie a taktiky následne realizovaných činností. Bez adekvátnej reakcie z pohľadu organizácie a taktiky následných činností nie je možné dosiahnuť požadovanú úroveň kvality verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti v spoločnosti. Forma, ktorou policajné poriadkové orgány navonok pôsobia pri výkone policajnej verejno-poriadkovej činnosti na mieste policajne relevantnej udalosti môže rozhodujúcim spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh a celkový výsledok pri eliminácii vzniku možných škôd, ako i procesu objasňovania udalosti a zistenia páchatel'a predmetnej udalosti.

Organizačno-taktické formy činnosti obvodných oddelení služby poriadkovej polície, prostredníctvom ktorých najčastejšie pôsobí služba poriadkovej polície na mieste policajne relevantnej udalosti (mieste činu) alebo prostredníctvom činnosti ktorej bezprostredne ovplyvňuje dianie na mieste policajne relevantnej udalosti (mieste činu) možno kategorizovať nasledovne:

- **stála služba,**
- **hliadková služba,**
- **obchôdzková služba.**

⁶ CHMELA, Z. Management výkonných organizačných článkú, Praha 2007, s. 7.

Stála služba

Stála služba⁷ sa vykonáva na každom obvodnom oddelení. Na útvare pohotovostnej motorizovanej jednotky sa stála služba vykonáva na základe rozhodnutia riaditeľa krajského riaditeľstva Policajného zboru. Stála služba sa vykonáva nepretržite v plánovaných zmenách operačného dňa. Nástup príslušníka Policajného zboru na výkon stálej služby je zhodný s nástupom služby policajta príslušného operačného strediska krajského riaditeľstva Policajného zboru len v ranných hodinách operačného dňa. Stála služba sa vykonáva v 12 hodinových zmenách. Ak to bezpečnostná situácia alebo dôležitý záujem služby vyžaduje, rozhodne riaditeľ okresného riaditeľstva Policajného zboru a v prípade pohotovostnej motorizovanej jednotky veliteľ pohotovostnej motorizovanej jednotky odboru poriadkovej polície krajského riaditeľstva Policajného zboru, o posilnení výkonu stálej služby.

- referent stála služba,
- referent s územnou a objektovou zodpovednosťou,
- ak nemožno výkon stálej služby zabezpečiť referentom stála služba alebo referentom s územnou a objektovou zodpovednosťou, stálu službu vykonáva aj riaditeľ obvodného oddelenia alebo na jeho pokyn iný policajt zaradený na obvodnom oddelení.

Stálu službu na pohotovostnej motorizovanej jednotke vykonáva

- spravidla referent pohotovostnej motorizovanej jednotky, ktorého na výkon stálej služby určil veliteľ,
- ak nemožno výkon stálej služby zabezpečiť referentom, stálu službu vykonáva policajt zaradený aj na inej funkcii, ktorého určil veliteľ.

Stálu službu na obvodnom oddelení vykonáva

Policajt vykonáva stálu službu v služobnej rovnošate, pričom je vyzbrojený osobnou zbraňou s palebným priemerom). Ak to bezpečnostná situácia vyžaduje, riaditeľ obvodného oddelenia, v prípade pohotovostnej motorizovanej jednotky jej veliteľ, rozhodne o ďalšej výzbroji a výstroji.

Stála služba na obvodnom oddelení najmä

- prijíma ústne, telefonické, telefaxové, písomné a elektronické oznámenia, vedie ich v module integrovaného informačného systému SAP (ďalej len „IIS SAP“) „Udalosť – stála služba“ a bezodkladne vykonáva nevyhnutné opatrenia,
- prijíma oznámenia o priestupkoch a o skutočnostiach nasvedčujúcim tomu, že bol spáchaný trestný čin,
- vysiela v neprítomnosti príslušného nadriadeného obvodného oddelenia policajta do výkonu hliadkovej služby alebo obchádzkovej služby, vykonáva jeho inštruktáž, kontrolu jeho výstroja a výzbroje a vysiela ho na vykonanie služobného zákroku,

⁷ čl. 8 Nariadenie P PZ o činnosti základných útvarov služby PP PZ č.85/2024

- plní príkazy uložené operačným strediskom, hlási mu mimoriadne udalosti podľa zásad hlásnej služby²⁴) a každé prerušenie výkonu stálej služby,
- plní úlohy vyplývajúce z vyhlásených mimoriadnych bezpečnostných opatrení a policajných akcií,
- kontroluje osoby, ktoré vstupujú do objektu obvodného oddelenia, ak sú na to vytvorené podmienky,
- zodpovedá za riadne zabezpečenie spoločne uložených zbraní a technických prostriedkov určených pre výkon služby, vedie evidenciu ich vydania, prevzatia a vrátenia,
- zodpovedá za zabezpečenie objektu obvodného oddelenia a v rozsahu svojej pôsobnosti za dodržiavanie zásad ochrany utajovaných skutočností,
- vedie pomôcky určené pre výkon stálej služby,
- ak je na obvodnom oddelení zriadená cela policajného zaistenia, plní úlohy podľa interného predpisu,
- ak je na obvodnom oddelení zriadený určený priestor, plní úlohy podľa interného predpisu,
- plní úlohy na úseku ochrany objektov, ak je na obvodnom oddelení nainštalovaný pult centralizovanej ochrany,
- vykonáva v rozsahu pridelených prístupových práv lustráciu v informačných systémoch polície, lustráciu vykonáva aj na žiadosť iného policajta vykonávajúceho hliadkovú alebo obchôdzkovú službu, ktorý z objektívnych dôvodov lustráciu nemohol vykonať sám,
- plní ďalšie úlohy podľa rozhodnutia riaditeľa.

V dobe neprítomnosti riaditeľa obvodného oddelenia Policajného zboru , 1. zástupcu riaditeľa, 2. zástupcu riaditeľa a zástupcu riaditeľa, stála služba najmä

- zabezpečuje na určenom obvodnom oddelení odovzdávanie cudzincov a preberanie občanov Slovenskej republiky a cudzincov od príslušných orgánov cudzích štátov a rozhoduje o ich odovzdávaní príslušným orgánom Slovenskej republiky,
- zabezpečuje plnenie ďalších úloh uvedených v N P PZ č. 85/2024 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície PZ.

Stála služba na pohotovostnej motorizovanej jednotke najmä

- zabezpečuje spohotovenie útvaru na pokyn riaditeľa krajského riaditeľstva Policajného zboru (ďalej len „riaditeľ krajského riaditeľstva“), riaditeľa odboru poriadkovej polície Krajského riaditeľstva Policajného zboru alebo veliteľa,
- zabezpečuje ochranu a obranu objektu sídla pohotovostného motorizovaného útvaru,
- prijíma prevažne od operačného dôstojníka operačného strediska telefonické, telegrafické a telefaxové informácie, ktoré vedie v module IIS SAP „Udalosť – stála služba“ a vykonáva nevyhnutné opatrenia,
- vysielá príslušných policajtov alebo hliadky Policajného zboru na miesta stavu tiesne, mimoriadnych udalostí a iných udalostí, podľa rozhodnutia veliteľa zmeny

operačného strediska, kde sa predpokladá riadenie síl a prostriedkov krajského riaditeľstva a spoločný zásah so zložkami integrovaného záchranného systému,

- vysielala v neprítomnosti príslušného nadriadeného policajta do výkonu hliadkovej služby, vykonáva jeho inštruktáž, kontrolu jeho výstroja a výzbroje a vysielala ho na vykonanie služobného zákroku,
- kontroluje osoby vstupujúce do objektu sídla útvaru pohotovostnej motorizovanej jednotky a vedie ich evidenciu,
- zodpovedá za riadne uloženie, evidenciu a zabezpečenie služobných strelných zbraní, munície a technických prostriedkov určených na výkon služby proti odcudzeniu podľa interného predpisu,⁸⁾ ak z rozhodnutia veliteľa túto činnosť nevykonáva iný určený policajt,
- zodpovedá za riadne pridelenie a ukladanie služobných zbraní, munície a technických pomôcok, o čom vedie presnú evidenciu a vykonáva kontrolu nosenia služobných zbraní policajtom pohotovostnej motorizovanej jednotky pred nástupom do služby ak z rozhodnutia veliteľa túto činnosť nevykonáva iný určený policajt,
- zodpovedá v neprítomnosti veliteľa, veliteľa čaty alebo zástupcu veliteľa čaty za riadny chod útvaru,
- vedie pomôcky určené pre výkon stálej služby a vykonáva administratívne práce, pričom o tom, ktoré pomôcky určené pre výkon služby sú vedené na stálej službe rozhodne veliteľ,
- plní ďalšie úlohy podľa rozhodnutia veliteľa.

Ak to bezpečnostná situácia dovoľuje, policajt vykonávajúci stálu službu vybavuje pridelené spisy, prípadne vykonáva ďalšie administratívne práce.

Na obvodnom oddelení II. typu a na obvodnom oddelení III. typu stálu službu vykonáva spravidla referent s územnou a objektovou zodpovednosťou. Na obvodnom oddelení II. typu je stála služba vykonávaná prostredníctvom referenta stála služba na základe rozhodnutia riaditeľa okresného riaditeľstva, ak to bezpečnostná situácia alebo dôležitý záujem služby vyžaduje alebo ak je na obvodnom oddelení zriadená cela policajného zaistenia alebo pult centralizovanej ochrany. Na obvodnom oddelení II. typu a III. typu môže byť policajt vykonávajúci stálu službu vyslaný do výkonu hliadkovej služby alebo obchádzkovej služby na nevyhnutnú dobu.

Ak sa na obvodnom oddelení v tomto čase nachádza iný policajt, zabezpečí dočasne výkon stálej služby na pokyn riaditeľa, 1. zástupcu riaditeľa, 2. zástupcu riaditeľa, zástupcu riaditeľa alebo stálej služby tento policajt, prípadne výkon stálej služby dočasne zabezpečí riaditeľ, 1. zástupca riaditeľa, 2. zástupca riaditeľa alebo zástupca riaditeľa, o čom sa vykoná zápis v knihe fonogramov a hlásení. Oznámenie pre verejnosť o telefónnych číslach, prostredníctvom ktorých je možné telefonicky kontaktovať operačné stredisko alebo na tiesňovú linku, sa umiestni na viditeľnom mieste budovy obvodného oddelenia.

⁸⁾

Kniha fonogramov a hlásení

Jej účelom je trvalé a v časovom slede nadväzujúce zaznamenávanie telefonických, faxových, služobných, ako i osobných oznámení verejnosti. Zápisy v knihe fonogramov a hlásení obsahujú zväčša údaje o oznamovaných, zistených, preverovaných, hlásených skutočnostiach, ako i opatreniach a krokoch, ktoré boli následne zo strany polície vykonané. Zápisy uvedené v knihe fonogramov a hlásení slúžia ako podklad pre vyplnenie knihy inštruktáží, protokolu udalostí, doplnenie pátracích pomôcok a usmernení potrebných pre ďalšiu služobnú činnosť.

Protokol udalostí⁹

Protokol udalostí vedie stála služba. Jeho obsahom sú písomne zaznamenané udalosti ako zistené a oznámené prípady trestnej činnosti a iných udalostí, vrátane vykonaných opatrení a odkazu na číslo registratúrneho denníka, denníka priestupkových spisov a denníka vyšetrovacích spisov.

Ďalej sa do protokolu udalostí zapisujú prípady predvedenia, zaistenia, zadržania alebo zatknutia osôb, ako i osôb, ktoré boli priamo predvedené na súd, či iný štátny orgán na základe písomného dožiadania týchto orgánov. Tieto údaje sa zapisujú do protokolu udalostí červenou farbou. Do protokolu udalostí sa ďalej uvádza odovzdanie a prevzatie stálej služby a materiálu súvisiaceho s prijatými udalosťami. ***V súčasnosti sa spracováva výlučne elektronicky prostredníctvom modulu IIS SAP „Udalosť – stála služba.“***

Výkon stálej služby je dôležitý nielen pre zabezpečenie riadneho chodu obvodného oddelenia, ale jeho význam zvyrazňuje široká škála okruhov činností, v ktorých sa realizuje. Policajti vykonávajúci stálu službu plní dôležitú úlohu pri koordinácii výkonu ostatných organizačno-taktických foriem činnosti príslušníkov, ktorých prvotne inštruuje, vysíela ich do výkonu služby na realizáciu služobných zákrokov, ***na miesta policajne relevantnej udalosti.*** V prípade potreby koordinuje ich činnosť, zabezpečuje lustrácie v evidenciách a v závere výkonu služby sumarizuje výsledky dosiahnuté hliadkami. Taktiež plní úlohu v oblasti realizácie informačného toku formou realizácie hlásnej služby smerom ku určeným okresným, či krajským operačným strediskám.

Najdôležitejšia úloha stálej služby spočíva v procese prijímania, evidovania a zaznamenávania oznámení verejnosti týkajúcich sa policajne relevantných udalostí, či v bežnom poskytovaní rady, či pomoci osobám o túto žiadajúcim. Občan, ktorý sa stal obeťou akéhokoľvek protiprávneho konania a chce osobne oznámiť túto udalosť na útvare Policajného zboru sa dostaví na podanie oznámenie zväčša práve na stálu službu obvodného oddelenia. Čiže prvotný kontakt medzi políciou a verejnosťou priamo na útvare Policajného zboru sprostredkovávajú práve policajti pracujúci na stálych službách obvodných oddelení. A práve na základe tohto prvotného kontaktu si poškodený, či žiadajúci o pomoc následne vytvára pozitívny, či negatívny obraz o akcieschopnosti, odbornej erudovanosti a právnej spôsobilosti Policajného zboru adekvátnym spôsobom zakročiť a konať v záujme ochrany jeho práv.

Dôležitým prvkom pri prijímaní oznámení sú komunikačné schopnosti policajta prijímajúceho osobné oznámenie na útvare, nakoľko neprofesionálne, netaktné, neempatické správanie pri prijímaní oznámenia môže u oznamovateľa vyvolať nedôveru v policajta a v konečnom dôsledku i v Policajný zbor ako celku, čoho dôsledkom môže byť sťaženie alebo dokonca ***zmarenie procesu objasnenia policajne relevantnej udalosti.*** Osoba na základe

⁹ V súčasnej dobe spracovávaný elektronicky avšak na niektorých útvaroch je spracovávaný duálne i v pôvodnej písomnej forme čo považuje autor článku za vhodné.

nadobudnutého negatívneho dojmu stratí dôveru, neposkytuje úplné informácie, informácie v požadovanej kvalite, či informácie citlivého charakteru, týkajúce sa súkromia, či intímneho života súvisiace s objasňovanou udalosťou. Ďalej je dôležité vytvoriť pozitívny dojem u seniorov, mladistvých, maloletých, či osôb evidentne príliš citlivých, ktorých uzatvorenie sa by mohlo vážne narušiť následný včasný priebeh dokumentovania miesta policajne relevantnej udalosti a následného **objasňovania policajne relevantnej udalosti**.

Pozitívnu rolu v tomto prípade zohráva i samotné prostredie, v ktorom sa predmetný dialóg medzi stálou službou a oznamovateľom odohráva. Väčšina priestorov, v ktorých sú vykonávané stále služby totiž v súčasnej dobe nespĺňa ani základnú požadovanú úroveň. Rovnako dôležitý je i spôsob komunikácie policajta vykonávajúceho stálu službu s oznamovateľom, ktorý oznamuje vznik policajne relevantnej udalosti telefonicky, veľa krát i anonymne, pretože až do chvíle, kedy sa nepreukáže opak, musíme brať každé jedno oznámenie ako pravdivé a preveriť ho. Mnohokrát sú prvotné informácie od takéhoto oznamovateľa jediným zdrojom poznatkov pre policajtov, ktorý musia na ich základe následne rozhodnúť o forme a metóde ďalšieho postupu, či o výbere a následnom použití donucovacích prostriedkov, či vlastnej ochrane pred útočníkom pri výkone služobného zákroku na **mieste policajne relevantnej udalosti**. Podcenenie spôsobu a formy prijatia informácií, či neúplné a nedôsledné následné informovanie a inštruovanie zakročujúcich policajtov o faktoch a poznatkoch získaných z obsahu oznámenia viažuceho sa ku policajne relevantnej udalosti môže mať za následok zmarenie objasňovania predmetnej udalosti ako i iné negatívne následky viažuce sa k realizátorom predmetných činností na mieste policajne relevantnej udalosti (mieste činu).

Hliadková služba

Hliadkovou službou¹⁰ je činnosť hliadky, ktorá je vykonávaná pešo, so služobným cestným vozidlom alebo služobným plavidlom v určenom úseku hliadky za účelom predchádzania a zabraňovania narušovaniu verejného poriadku, páchaniu trestnej a inej protiprávnej činnosti, pátrania po osobách a veciach a plnenia ďalších bezpečnostných úloh.

Hliadkovú službu na obvodnom oddelení spravidla vykonáva referent, starší referent pre riadenie referentov, referent s územnou a objektovou zodpovednosťou a starší referent pre prácu v komunitách. Na základe rozhodnutia riaditeľa vykonáva hliadkovú službu v odôvodnených prípadoch vzhľadom na bezpečnostnú situáciu aj referent špecialista – poverený policajt, starší referent - poverený policajt a referent stála služba. Na pohotovostnej motorizovanej jednotke vykonáva hliadkovú službu spravidla referent. V prípade potreby hliadkovú službu vykonáva aj policajt zaradený na inej funkcii alebo útvere Policajného zboru. V prípade hliadky zloženej z policajtov viacerých súčastí Policajného zboru je veliteľom hliadky vždy policajt služby poriadkovej polície Policajného zboru.

Hliadková služba je vykonávaná v určenom úseku hliadky. Úsekom hliadky sa rozumie presne vymedzená časť územnej časti obvodu, napríklad mestská štvrť alebo viac mestských štvrtí, niekoľko ulíc, námestie, vodná nádrž, vodné dielo alebo úsek vodného toku.

¹⁰ čl. 9 Nariadenie P PZ o činnosti základných útvarov služby PP PZ č.85/2024

Hliadkou sa na účely tohto nariadenia rozumie policajt, alebo niekoľko policajtov v služobnej rovnošate, do ktorej môže byť zaradený aj dobrovoľný strážca poriadku, ako aj policajt inej služby Policajného zboru, príslušník ozbrojeného bezpečnostného zboru alebo príslušník bezpečnostných orgánov susedných štátov (zmiešaná hliadka). V prípade zmiešanej hliadky pôsobiacej na území Slovenskej republiky je veliteľom hliadky vždy policajt služby poriadkovej polície Policajného zboru.

Pred nástupom hliadky do výkonu hliadkovej služby riaditeľ, veliteľ, 1. zástupca riaditeľa, 2. zástupca riaditeľa, zástupca riaditeľa, zástupca veliteľa, starší referent pre riadenie referentov, veliteľ čaty, zástupca veliteľa čaty, starší referent pre riadenie policajnej stanice alebo stála služba vykonávajú jej inštruktáž. Ak nemôže vykonať inštruktáž žiaden z uvedených policajtov na obvodnom oddelení, policajnej stanici a pohotovostnej motorizovanej jednotke, hliadka sa oboznámi s inštruktážou zapísanou v module IIS SAP „Denný plán“. Oboznámenie sa s inštruktážou potvrdí policajt SAPPINom. Účelom inštruktáže je najmä oboznámiť hliadku s bezpečnostnou situáciou a pátraním po osobách a veciach, skontrolovať výstroj, výzbroj a úpravu zovňajšku. Inštruktáž sa vykonáva ihneď po nástupe do výkonu služby, ktorá trvá 15 minút, v odôvodnených prípadoch 30 minút.

Hliadka určený úsek hliadky opustí len vtedy, ak si to vyžaduje úspešné dokončenie služobného zákroku alebo opatrenia, ktoré nemôžu byť zabezpečené inak, napríklad prenasledovanie páchatel'a trestnej činnosti, poskytnutie pomoci zraneným osobám, náhla nevoľnosť člena hliadky a podobne, alebo v odôvodnenom prípade na základe príkazu nadriadeného, stálej služby alebo operačného strediska. Hliadka o opustení určeného úseku hliadky a o návrate do určeného úseku hliadky vždy ihneď informuje stálu službu alebo operačné stredisko.

Striedanie jednotlivých zmien pohotovostnej motorizovanej jednotky sa vykonáva s ohľadom na striedanie zmien obvodných oddelení tak, aby nedošlo k neobsadeniu územného obvodu hliadkami Policajného zboru.

Veliteľ hliadky pohotovostnej motorizovanej jednotky hlási všetky zistené prípady trestných činov operačnému stredisku. Predvedené, zatknuté a zaistené osoby a osoby, ktorým bola obmedzená osobná sloboda a zaistené veci odovzdáva príslušnému obvodnému oddeleniu, orgánom činným v trestnom konaní alebo inému príslušnému orgánu spolu s úradným záznamom spracovaným v module IIS SAP „Elektronické tlačivá“. Po odovzdaní osoby s úradným záznamom a potvrdením jej prevzatia s uvedením času prevzatia, hliadka neodkladne pokračuje v plnení služobnej činnosti.

Prevzatie a následné stráženie osoby, ktorej bola obmedzená osobná sloboda a zabezpečovanie miesta udalosti prednostne vykonáva policajt obvodného oddelenia, aby hliadka pohotovostnej motorizovanej jednotky po vykonaní potrebných úkonov mohla neodkladne pokračovať vo výkone hliadkovej služby. Hliadka pohotovostnej motorizovanej jednotky si počas vykonávania potrebných úkonov až do odovzdania osoby úradným záznamom zabezpečuje stráženie samostatne.

Ak na mieste preverenia udalosti, zásahu, na mieste trestného činu, resp. mimoriadnej udalosti, počas stavu tiesne alebo inej udalosti, vykonáva činnosť viac hliadok, činnosť policajtov riadi veliteľ tej hliadky, ktorá prišla na miesto preverenia prvá, až do príchodu staršieho referenta pre riadenie referentov, zástupcu veliteľa čaty, veliteľa čaty, staršieho referenta určeného na zabezpečenie riadenia síl a prostriedkov krajského riaditeľstva alebo do príchodu príslušného nadriadeného, pričom je povinný týmto bezodkladne odovzdať všetky zistené informácie, rozmiestnenie hliadok a im dovedty uložené úlohy.

Za riadny výkon hliadkovej služby, za včasnú hlásnu službu a spracovanie záznamu zo služby v module IIS SAP „Záznam zo služby“ zodpovedá veliteľ hliadky.

Obchôdzková služba

Obchôdzková služba¹¹ je činnosť hliadky, ktorá je vykonávaná pešo, so služobným vozidlom alebo služobným plavidlom založená predovšetkým na úzkom kontakte s verejnosťou, spolupráci so štátnymi orgánmi, orgánmi územnej samosprávy, mimovládnyimi organizáciami, záujmovými združeniami, fyzickými osobami a právnickými osobami s cieľom zabezpečenia prevencie kriminality, s využitím dobrej miestnej znalosti a osobnej znalosti.

Obchôdzkovú službu vykonávajú predovšetkým v územnej časti obvodu alebo územnom obvode policajnej stanice referent s územnou a objektovou zodpovednosťou a starší referent pre prácu v komunitách. V prípade potreby sa vykonáva obchôdzková služba vo viacerých územných častiach obvodu. Do obchôdzkovej služby je spolu s referentom s územnou a objektovou zodpovednosťou a so starším referentom pre prácu v komunitách velený aj starší referent pre riadenie referentov, starší referent pre riadenie policajnej stanice a referent (ďalej len „hliadka vykonávajúca obchôdzkovú službu“). Hliadka vykonáva obchôdzkovú službu v služobnej rovnošate.

Do výkonu obchôdzkovej služby v územnom obvode policajnej stanice nastupuje hliadka vykonávajúca obchôdzkovú službu na policajnej stanici ak nerozhodne riaditeľ alebo starší referent pre riadenie policajnej stanice inak. V takomto prípade hlási hliadka vykonávajúca obchôdzkovú službu nástup a ukončenie výkonu služby spôsobom, ktorý určí riaditeľ; ten zároveň určí aj spôsob vykonania inštruktáže.

Ak to bezpečnostná situácia vyžaduje, je hliadka vykonávajúca obchôdzkovú službu posilnená o dobrovoľného strážcu poriadku. Pred nástupom hliadky do výkonu obchôdzkovej služby riaditeľ, 1. zástupca riaditeľa, 2. zástupca riaditeľa, zástupca riaditeľa, starší referent pre riadenie policajnej stanice, starší referent pre riadenie referentov alebo stála služba vykonávajú jej inštruktáž. Ak nemôže vykonať inštruktáž žiadny z uvedených policajtov, hliadka vykonávajúca obchôdzkovú službu sa oboznámi s inštruktážou zapísanou v module IIS SAP „Denný plán“.

Oboznámenie sa s inštruktážou potvrdí policajt SAPPINom. Účelom inštruktáže je najmä oboznámiť hliadku vykonávajúcu obchôdzkovú službu s bezpečnostnou situáciou

¹¹ čl. 10 Nariadenie P PZ o činnosti základných útvarov služby PP PZ č.85/2024.

a pátraním po osobách a veciach, skontrolovať výstroj, výzbroj a úpravu zovňajšku. Inštruktáž sa vykonáva ihneď po nástupe do výkonu služby, ktorá trvá 15 minút, v odôvodnených prípadoch 30 minút. Ak na mieste preverenia udalosti, zásahu, na mieste trestného činu, resp. mimoriadnej udalosti, počas stavu tiesne alebo inej udalosti, vykonáva činnosť viac hliadok, činnosť policajtov riadi veliteľ tej hliadky, ktorá prišla na miesto preverenia prvá až do príchodu staršieho referenta pre riadenie referentov, zástupcu veliteľa čaty, veliteľa čaty, staršieho referenta určeného na zabezpečenie riadenia síl a prostriedkov krajského riaditeľstva alebo do príchodu príslušného nadriadeného, pričom je povinný týmto bezodkladne odovzdať všetky zistené informácie, rozmiestnenie hliadok a im dovedy uložené úlohy.

Pri opustení určenej územnej časti obvodu alebo územného obvodu policajnej stanice hliadka vykonávajúca obchôdzkovú službu postupuje rovnako ako pri hliadkovej službe. Za riadny výkon obchôdzkovej služby, za včasnú hlásnu službu a spracovanie záznamu zo služby v module IIS SAP „Záznam zo služby“ zodpovedá veliteľ hliadky vykonávajúcej obchôdzkovú službu.

Špecifiká hliadkovej, obchôdzkovej služby vzťahujúce sa ku miestu vzniku policajne relevantnej udalosti

Hliadková a obchôdzková služba má isté špecifiká, ktoré ovplyvňujú formu, obsah i rozsah jej realizácie. Prvotným a nosným špecifikom príznačným najmä pre realizáciu obchôdzkovej služby je už spomínaná miestna a osobná znalosť ***Dokonala miestna a osobná znalosť je pre účelný a efektívny postup na mieste policajne relevantnej udalosti a následný proces jej objasňovania nevyhnutná.*** Ich význam spočíva v poznatkovej základni, ktorá tvorí informačnú databázu, na základe ktorej dokáže príslušný referent s územnou a objektovou zodpovednosťou vyhodnotiť možnosti svojho následného konania, smerujúceho k odstráneniu negatívnych dôsledkov pôsobenia potencionálnych, či reálne konajúcich páchatel'ov policajne relevantných udalostí a ich protiprávne konanie predpokladať a následne prípadne i eliminovať. Bezprostredne tak s ňou súvisí celková efektívnosť realizácie krokov smerujúcich k ochrane verejného poriadku a bojom s protiprávnou činnosťou. Získanie dokonalej miestnej a osobnej znalosti je proces dlhodobý a súvisí s dobou pôsobenia určeného policajta v teritóriu územnej časti obvodu, jeho prístupom k výkonu svojej funkcie, morálnymi, osobnostnými charakteristikami a v neposlednom rade i v schopnosti komunikovať s okolím v nadväzovaní kontaktov a získavaním si dôvery obyvateľ'ov žijúcich v územnej časti jemu prideleného obvodu.

Miestnou znalosťou rozumieme dokonalú znalosť všetkých miest a objektov v pridelennej územnej časti obvodu, ktoré sú svojim významom a charakterom dôležité pre činnosť referentov s územnou a objektovou zodpovednosťou pri ochrane verejného poriadku v boji s protiprávnou činnosťou, ako aj pri eliminácii vzniku policajne relevantných udalostí. Pri miestnej znalosti ide o dôkladné poznanie:

- hraníc pridelennej územnej časti obvodu a hraníc celého územného obvodu obvodného oddelenia, kde je policajt zaradený,
- miest, kde dochádza k častému narušovaniu požadovanej úrovne verejného poriadku a k páchaniu protiprávnej činnosti,
- miest a objektov, kde dochádza k sústreďovaniu osôb trestaných pre páchanie protiprávnej činnosti alebo osôb dopúšťajúcich sa protiprávnej činnosti (pohostinstvá a výčapy, rôzne úkryty ako napr. jaskyne, štôlne, parky, lomy, zrúcaniny, opustené neobývané a nevyužívané budovy fabriek, skladov, kotolní a pod.),

- miesta, kde dochádza k nelegálnemu obchodu s kontrabandom, najmä tržníc, burzových a predajných miest, či už oficiálneho alebo neoficiálneho charakteru,
- znalosť dislokácie inštitúcií a organizácií, ktorých činnosť je dôležitá pre bezpečnosť a stabilitu v územnej časti obvodu (napríklad hasičské stanice, lekárska pohotovosť, havarijné a opravárenské služby, úrady štátnej správy, či samosprávy),
- miesta, ktoré sú vo zvýšenej miere viktimne (čerpacie stanice, záložne, banky, večierky, pošty, herne, zlatníctva),
- miesta, ktorých charakter ich predurčuje na zvýšenú ochranu z dôvodu zaistenia bezpečnosti obyvateľstva (napr. zdroje pitnej vody, plynové a elektrické rozvážacie stanice, jadrové elektrárne, podniky vyrábajúce produkty farmaceutického charakteru, či laboratória ktoré s nimi pracujú, podniky vyrábajúce, či pracujúce s nebezpečnými chemickými látkami, látky rizikového charakteru a pod.).

Osobnou znalosťou rozumieme dôkladnú znalosť osôb bývajúcich alebo majúcich iný vzťah k pridelenej územnej časti obvodu, ktoré sú z hľadiska výkonu svojej funkcie, či zamestnania alebo svojej doterajšej, či predchádzajúcej činnosti dôležité pre plnenie úloh referentov s územnou a objektovou zodpovednosťou pri ochrane verejného poriadku a predchádzaníu a odhaľovaníu protiprávnej činnosti spadajúcej do pôsobnosti obvodného oddelenia. Ide najmä o znalosť nasledovných osôb:

- osoby dôležité pre činnosť referentov s územnou a objektovou zodpovednosťou z hľadiska ich doterajšej protiprávnej činnosti. Dôležité je ovládať identifikačné údaje, prezývky, špecifické individuálne telesné znaky, tetovania, špecifické znaky ich protiprávneho pôsobenia, úroveň a spôsob života, styky, kontakty, správanie, prípadné pracovné zaradenie (ide o osoby viac krát súdne trestané, recidivistov, osoby navádzajúce na trestnú činnosť, osoby vyrábajúce, či zadovažujúce nástroje, či prostriedky na spáchanie protiprávnej činnosti, díleri omamných a psychotropných látok, pouličné gangy, osoby so sklonsmi k mravnostnej trestnej činnosti a pod.),
- osoby, ktoré sú ochotné spolupracovať s Policajným zborom, poskytujú informácie o pripravovanej protiprávnej činnosti, informácie o pripravovanom narušovaní verejného poriadku, chuligánstva súvisiaceho so športovými podujatiami,
- osoby, ktoré z titulu svojej funkcie alebo zamestnania sú povinné spolupracovať s políciou, poprípade ohlasovať protiprávnu činnosť, či narušenie verejného poriadku,
- osoby, ktorých poznatková základňa zaručuje úspešnú a efektívnu realizáciu policajnej verejno-poriadkovej činnosti, starosta, poslanci obecných, či mestských zastupiteľstiev, pracovníci pohostinstiev a herní, poštovní doručovatelia, duchovní, pracovníci čerpacích staníc, domoví dôverníci, všímaví seniori dlhodobo žijúci v záujmových lokalitách,
- osoby, ktoré sú vo zvýšenej miere viktimne (môžu sa stať pre svoju dôverčivosť, či nízky stupeň inteligencie, duševnú nevyzretosť, finančnú tieseň ľahkou obeťou protiprávneho konania, či môžu byť na spáchanie takéhoto konania zneužitú).

Informácie, ktorými disponuje policajt s dokonalou miestnou a osobnou znalosťou môžu vo veľmi výraznej miere priamo na **mieste vzniku policajne relevantnej udalosti** uľahčiť následný proces operatívno-pátracích činností a tým i samotný proces objasňovania policajne relevantnej udalosti.

Ako ďalší príklad možno uviesť vykonávanie tzv. **postriežky**, ktorá sa vykonáva na základe nadobudnutých relevantných informácií svedčiacich o skutočnosti možného vzniku **protiprávnej udalosti smerujúcej ku konkrétnemu objektu (miestu), ktoré sa má stať miestom činu vzniku policajne relevantnej udalosti**. Táto špecifická podoba výkonu istej

kumulovanej podoby strážnej, hliadkovej, či obchôdzkovej služby sa vykonáva na základe rozhodnutia kompetentného funkcionára základného útvaru skryte, či poloskryte v civilnom odevu s využitím možnosti utajenia vzhľadom na špecifiká, ktoré poskytuje okolie (terénne nerovnosti, prírodné útvary, okolité objekty), ako aj využitie rôznych technických prostriedkov (ďalekohľad, termovízia, noktovízory), ktorými by mali byť policajti vykonávajúci túto činnosť vybavení s cieľom eliminácie predpokladaného bezprostredne hroziaceho vzniku policajne relevantnej udalosti a predísť tak možnému vzniku škôd.

Dôležitým špecifikom činnosti hliadkovej a obchôdzkovej služby je fakt, že *jej príslušníci bývajú v drvivej väčšine prípadov prvou zložkou Policajného zboru, ktorá prichádza na miesto policajne relevantnej udalosti* a osoba, ktorá sa stala obeťou páchatel'a protiprávneho konania sa prvotne stretá, *nadväzuje kontakt práve s policajtom vykonávajúcim hliadkovú, či obchôdzkovú službu*. Je preto nesmierne dôležité, akým spôsobom dokáže policajt vyhodnotiť vzniknutú situáciu na mieste policajne relevantnej udalosti a následne adekvátnym spôsobom konať tak, aby vytvoril čo najlepšiu východiskovú pozíciu pre vykonanie následných operatívnych, či procesných úkonov.

Všeobecné empirické aspekty pôsobnosti služby poriadkovej polície na mieste vzniku policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru

V sumáre možno konštatovať, že *služba poriadkovej polície* prostredníctvom svojich organizačno-taktických foriem činnosti a to stálej služby, hliadkovej služby a obchôdzkovej služby *plní dôležitú úlohu* ako jedna z nosných služieb podieľajúcich sa na pôsobení *v súvislosti s miestom policajne relevantnej udalosti (miestom činu)*. *Jej obsahom je nielen vykonanie služobného zákroku na mieste policajne relevantnej udalosti*, ale i množstvo následných činností viažucich sa k osobitným druhom policajných činností ako napríklad:

- *poskytnutie prvej pomoci* zraneným osobám na mieste policajne relevantnej udalosti (mieste činu),
- *zaistenie miesta policajne relevantnej udalosti* pre účely trestného, či priestupkového konania (ohradenie miesta páskou),
- *zabránenie znehodnotenia* upotrebitelných *stôp* nachádzajúcich sa na mieste činu,
- *zabránenie odchodu osôb z miesta policajne relevantnej udalosti*, ktoré by svojim svedectvom mohli napomôcť k objasneniu udalosti,
- *zabránenie príchodu nepovolaných osôb na miesto* policajne relevantnej udalosti, ktoré by svojim konaním mohli cielene, či z nedbanlivosti znehodnotiť stopy, sťažiť objasňovanie a pod.,
- *zabezpečenie svedkov* schopných zreprodukovať policajne relevantné informácie umožňujúce objasnenie policajne relevantnej udalosti,
- *odklon dopravy* z miesta, či okolia miesta policajne relevantnej udalosti,
- *zamedzenie* vzniku ďalších majetkových *škôd*, ktoré by mohli vzniknúť v dôsledku protiprávnej činnosti páchatel'a,
- *informovanie stálej služby*, resp. operačného strediska o nadobudnutých poznatkoch a vývoji situácie na mieste vzniku policajne relevantnej udalosti z dôvodu prípadného nasadenia väčšieho množstva, či druhu síl a prostriedkov, resp. informácie dôležité pre výkon činnosti iných služieb a zložiek, činnosť ktorých bude nevyhnutná na mieste policajne relevantnej udalosti,
- *koordinácia činností* prebiehajúcich *na mieste* policajne relevantnej udalosti (mieste činu), ak si to situácia vyžaduje,
- *spolupráca s ostatnými zložkami* integrovaného záchranného systému,

- **zhromažďovanie policajne relevantných informácií** viažucich sa k policajne relevantnej udalosti, či k miestu policajne relevantnej udalosti,
- **súčinnosť s ostatnými službami** Policajného zboru na mieste činu,
- **spolupráca s ostatnými zložkami** podieľajúcimi sa na plnení úloh na mieste policajne relevantnej udalosti.

Definovanie policajta prvého kontaktu na mieste vzniku policajne relevantných udalostí environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov

Problematika policajne relevantných udalostí environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov je v podstate rozšírením problému, ktorému je vystavený policajt prvého kontaktu, najmä o otázku týkajúcu ochrany života a zdravia. Aj keď by sa dalo očakávať, že problematika reakcie na výskyt nebezpečných materiálov mimo kontrolu príslušných subjektov bude primerane pokrytá špecializovanými subjektmi, ako sú napr. špecialisti Hasičského a záchranného zboru, Kontrolných chemických laboratórií Civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR, prípadne iných štátnych orgánov, musíme konštatovať, že v praxi tieto špeciálne subjekty často nie sú v postavení subjektu prvého kontaktu.

V rámci orgánov presadzovania práva je Policajný zbor subjektom, ktorý významným spôsobom čelí problematike ochrany životného prostredia. Tento stav sa postupne prehĺbuje nedostatkom subjektov presadzujúcich právo v oblasti ochrany životného prostredia v režime 24/7. Existujú síce výnimky (napr. mimoriadne zhoršenie vôd pre Slovenskú inšpekciu životného prostredia a iné), ale tieto sú výlučne viazané na veľmi špecifické a konkrétne udalosti environmentálneho charakteru, ktoré majú bezprostredný a mimoriadne škodlivý potenciál pre spoločnosť (rozsiahle znečistenie vôd, výskyt nákazlivej choroby zvierat a pod.).

Zo všetkých služieb Policajného zboru je vďaka bezprostrednému charakteru služby typickým subjektom prvého kontaktu s policajne relevantnou udalosťou policajt služby poriadkovej polície, pričom z povahy problému vyplýva, že v absolútnej väčšine prípadov ide o policajta obvodného oddelenia Policajného zboru. Toto platí aj pre policajne relevantné udalosti environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov, ktoré svojimi špecifikami takmer vždy vyžadujú bezprostrednú reakciu na preverenie a potvrdenie oznámeného poruchového stavu alebo ohrozenia.

V zásade je možné policajta prvého kontaktu na mieste policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov identifikovať ako policajta, ktorý preveruje alebo sám identifikuje nebezpečenstvo, poruchový stav (poškodenie) alebo ohrozenie životného prostredia pôsobením neznámej látky, energie alebo žiarenia.

Vznik kontaktu policajta s policajne relevantnou udalosťou environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov je možný dvomi základnými spôsobmi.

1. Preverenie oznámeného protiprávneho konania

V týchto prípadoch ide situácie, kedy je polícii oznámené možné protiprávne konanie alebo ohrozenie, ktoré spočíva v prítomnosti alebo úniku nebezpečných materiálov do prostredia. Toto oznámenie môže byť

- vykonané osobne oznamovateľom,
- vykonané telefonicky,
- vykonané elektronicky.

Rovnako ako pri iných podnetoch má spôsob oznámenia vplyv na kvalitu a rozsah informácií, ktoré má policajt k dispozícii pre rozhodnutie o ďalšom postupe. Zvyčajne priama komunikácia s oznamovateľom je pre policajta prvého kontaktu vždy najlepšou situáciou z dôvodu možného doplnenia vstupných informácií, avšak hrozby vyplývajúce z úniku nebezpečných materiálov do prostredia majú často rôzne špecifiká a vnímanie udalosti laickou verejnosťou môže niekedy viesť do situácie určité dezinterpretácie. Výnimku z tohto problému predstavujú pracovníci rôznych špecializovaných subjektov, ktorí majú osobitné vzdelanie alebo výcvik (napr. zamestnanci špecializovaných firiem, hasiči a pod.).

Po vyhodnotení dostupných informácií a prípadnej konzultácii dôjde spravidla policajtmi služby poriadkovej polície k osobnému prevereniu oznámených skutočností na mieste udalosti, pričom následne dochádza ku komunikácii s príslušným operačným strediskom Policajného zboru a určí sa ďalší postup.

2. Identifikácia alebo odhalenie protiprávneho konania vlastnou činnosťou

Spravidla ide o situácie, kedy najmä v rámci hliadkovej služby alebo obchôdzkovej služby je policajtmi identifikované alebo odhalené možné protiprávne konanie spočívajúce v ohrození života alebo zdravia osôb alebo životného prostredia únikom alebo výskytom nebezpečných materiálov. V tomto prípade ide teda o situáciu, kedy je policajt skutočne osobou prvého kontaktu s možným protiprávnym stavom alebo hrozbou v oblasti životného prostredia.

Tieto situácie môžu v zásade nastať dvomi spôsobmi.

- ide o náhodné zistenie, kedy policajt popri plnení svojich služobných povinností (hliadková alebo obchôdzková činnosť) zistí takéto protiprávne konanie a je schopný rozpoznať jeho protiprávnosť alebo má aspoň podozrenie z protiprávnosti.

Môže ísť napr. o situácie, kedy policajti zistia únik neznámej látky do vodného toku s úhynom rýb, nájde na neobvyklých miestach nádoby s označením nebezpečnosti látok, ktoré by sa v nich mali nachádzať, zistia prítomnosť neobvyklého zápachu alebo nájdu viacero uhynutých zvierat v prítomnosti neznámych látok, či nádob a pod. Tieto situácie nie je možné kvalifikovane posúdiť bez odborných znalostí, avšak sprievodné okolnosti indikujú nebezpečenstvo alebo jeho hrozbu a logicky vyvolávajú potrebu preverenia udalosti.

- ide o plánovanú činnosť s cieľom odhaliť vybrané formy protiprávnej činnosti, pričom môže ísť o aktivitu vykonávanú v súčinnosti s inými subjektmi alebo na základe žiadosti takýchto subjektov. Môže ísť o štátne subjekty – napr. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky alebo aj o iné subjekty – napr. Úrad verejného zdravotníctva SR, starosta obce a pod.

Sem môžeme zaradiť napr. plánované akcie na odhalenie používania nebezpečných materiálov ako jedov na zabíjanie chránených živočíchov, akcie na kontrolu vybraných území z dôvodu opakovaného protiprávneho ukladania odpadov a pod. Tieto aktivity nemusia vždy viesť k odhaleniu policajne relevantnej udalosti, avšak majú mimoriadne významný preventívny dopad a významne ovplyvňujú bezpečnostnú situáciu vo vybranej oblasti alebo mieste.

Policajti služby poriadkovej polície sú štandardným a typickým policajtom prvého kontaktu aj pri policajne relevantných udalostiach environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov, k čomu ich logicky predurčuje charakter ich

činnosti a relatívne rýchla dostupnosť na celom území Slovenskej republiky. Bez ohľadu na spôsob akým vyjde najavo podozrenie z takejto protiprávnej činnosti, sú títo policajti zásadným faktorom pre správny postup pri reakcii na tento druh protispoločenskej činnosti.

Osobitosti a špecifiká postupu policajtov prvého kontaktu na mieste vzniku policajne relevantných udalostí environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov

Policajne relevantné udalosti environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov možno vo všeobecnosti charakterizovať ako javy a situácie, kedy vzniknutý nepriaznivý následok alebo hrozba súvisí s interakciou nebezpečného materiálu s okolitým prostredím, pričom tento stav nastal v dôsledku ľudského konania alebo opomenutia konania. Vo niektorých prípadoch to so sebou môže prinášať aj hrozbu pre život alebo zdravie policajta prvého kontaktu.

Policajný zbor prostredníctvom policajtov prvého kontaktu reaguje na všetky podnety indikujúce protiprávne konanie alebo protiprávny stav a preto logicky bude čeliť aj riziku prítomnosti na mieste s výskytom nebezpečných materiálov. Takéto udalosti však policajtov prvého kontaktu bez špecializovaného výcviku, vzdelávania a vybavenia vystavujú situáciám, kedy okrem nutnosti posúdiť zistený stav a rozhodnúť o ďalšom postupe, čelia aj ohrozeniu svojho života alebo zdravia, prípadne sú v ohrození aj iné osoby. Osobitným rizikom týchto hrozieb je, že niekedy nie sú identifikovateľné ľudskými zmyslami a osoby bez odborných vedomostí a skúseností nevedia správne vyhodnocovať len vizuálne vnímaný stav a okolnosti.

Z tohto dôvodu sa javí ako dôležité riešiť v rámci Policajného zboru problém efektívnej a správnej reakcie policajtov prvého kontaktu na mieste vzniku policajne-relevantnej udalosti environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov. Často je práve Policajný zbor prijímateľom oznámenia o podozrení z protiprávnej činnosti v tejto oblasti a musí teda logicky riešiť všetky prvotné otázky, ktoré vyplývajú z tejto výzvy.

Medzi policajne relevantné udalosti environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov možno zaradiť napríklad tieto situácie:

- prípady zjavného výskytu nejakej látky v prostredí, čo je možné detegovať ľudskými zmyslami - dym, zápach, oheň, zjavná kontaminácia pôdy a pod.,
- prípady zjavných následkov účinkov nejakej nebezpečnej látky - mŕtvy alebo zranení ľudia alebo zvieratá alebo inak zmenené (poškodené) prostredie, pričom samotná príčina stavu nie je identifikovateľná ľudskými zmyslami (látka sa mohla vypariť, zriediť v ovzduší a pod.)
- prípady nálezu iných dôkazov o možnom výskyte nebezpečných materiálov - najmä špeciálne nádoby (kontajnery s označením), ochranné prostriedky (rukavice, masky), špeciálne vybavenie (detekčné prístroje, zdravotnícke vybavenie a pod.), pričom nedošlo k ich úniku a k nepriaznivému následku.

Tieto druhy udalostí environmentálneho charakteru sú spravidla detegované v prvej fáze vizuálne, najmä v dôsledku existencie nejakých nepriaznivých následkov alebo výskytu podozrivých predmetov. V závislosti od charakteru a rozsahu zisteného stavu sa niekedy dá aj identifikovať príčinná súvislosť medzi nepriaznivým následkom a nejakým nebezpečným materiálom (napr. vytekanie kvapaliny zo sudov, prítomnosť zápachu a pod.). Vo

všeobecnosti však policajt prvého kontaktu vec posúdi podľa následkov a tie mu zväčša vedia indikovať hrozbu alebo problém vyžadujúci si zásah.

Podiel policajtov prvého kontaktu zo služby poriadkovej polície na objasňovaní vybraných druhov environmentálnej trestnej činnosti s prítomnosťou nebezpečných materiálov

Policajti služby poriadkovej polície obvodných oddelení Policajného zboru dlhodobo pôsobili a pôsobia v postavení policajta prvého kontaktu pri policajne relevantných udalostiach environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov.

System prevencie a reakcie bezpečnostných zložiek na túto hrozbu sa principiálne nemenil, nakoľko ide o tak špecifickú oblasť, že sa od policajtov prvého kontaktu neočakávali žiadne odborné a kvalifikované reakcie. S prihliadnutím na osobitosti tejto hrozby stále platí, že si vyžadujú reakciu špecialistov s potrebným výcvikom a s primeraným vybavením a ochrannými prostriedkami, avšak títo špecialisti sú logicky aktivovaní až po preverení situácie. Prvotné preverenie situácie a odôvodnenosť oznámenej alebo zistenej hrozby však vždy zostane v pôsobnosti policajtov prvého kontaktu, najčastejšie zo služby poriadkovej polície.

Význam a spoločenský dopad tohto druhu trestnej činnosti však viedli k postupným zmenám v niektorých právnych predpisoch a aj v organizácii činnosti Policajného zboru v oblasti boja proti environmentálnej trestnej činnosti (Organizačné opatrenie ministra vnútra SR č.16/2021 z 29. 11. 2021 aplikované podľa Plánu obnovy a odolnosti k 01. 02. 2022) a rovnako tak došlo aj k zmenám vecnej príslušnosti pri vykonávaní skráteného vyšetřovania trestných činov proti životnému prostrediu v zmysle zákona č. 214/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Taktiež s prihliadnutím na praktické skúsenosti a problémy pri reakcii Policajného zboru na incidenty s nebezpečnými materiálmi bol vydaný **príkaz prezidenta Policajného zboru** zo dňa 13.07.2017 (č.p. PPZ-KP-OENV-335/2017), ktorým sa upravil **postup policajtov pri výskyte CBRN materiálov mimo kontrolu oprávnených subjektov**.

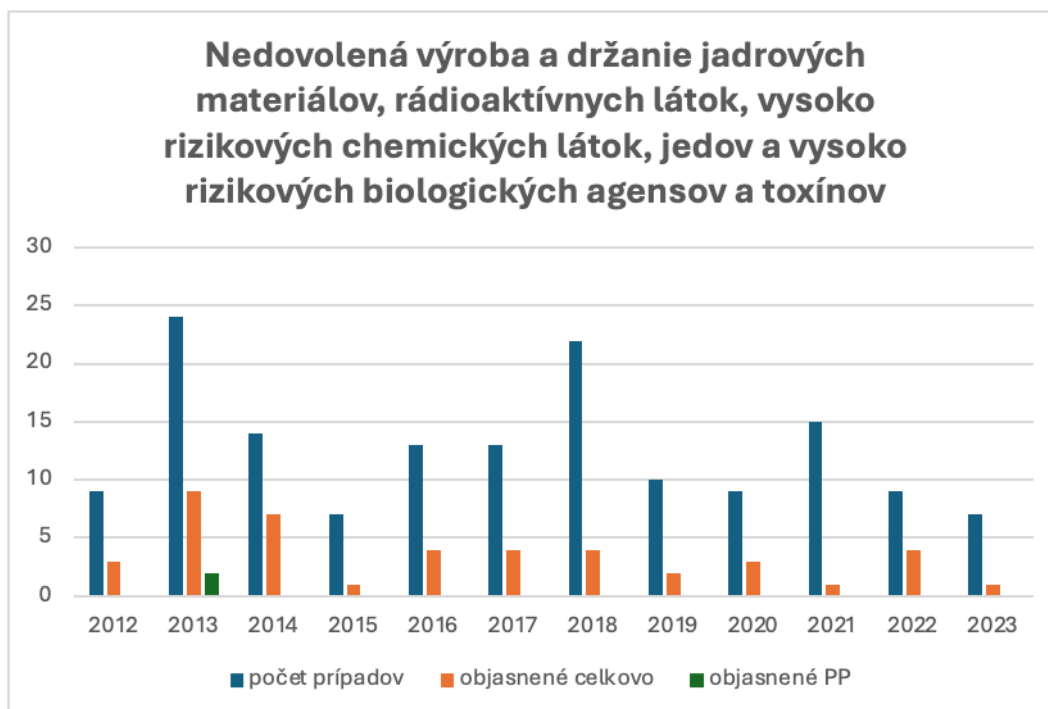
Podiel policajtov služby poriadkovej polície obvodných oddelení Policajného zboru - v postavení policajta prvého kontaktu, na objasňovaní environmentálnej trestnej činnosti s prítomnosťou nebezpečných materiálov nemôže byť meradlom ich významu v systéme boja proti tejto protiprávnej činnosti. Odborné limity pre policajtov prvého kontaktu pri ich činnosti na mieste policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov veľmi jasne vymedzujú ich pôsobnosť a preto v týchto situáciách po preverení dôvodnosti oznámenej hrozby alebo poruchového stavu plnia úlohy najmä na úseku širšej ochrany miesta incidentu a postupujú podľa pokynov špecialistov.

Nižšie uvádzame štatistické údaje o počte prípadov, ich objasnenosti a podiele policajtov poriadkovej polície na tejto objasnenosti pri trestnom čine nedovolená výroba a držanie jadrových materiálov, rádioaktívnych látok, vysoko rizikových chemických látok, jedov a vysoko rizikových biologických agensov a toxínov podľa § 298 Trestného zákona v období rokov 2012 – 2023. Zdrojom týchto údajov je Evidenčný štatistický systém kriminality Prezídia Policajného zboru, pričom stručne hodnotenie štatistických výsledkov sa

opiera o skúsenosti z metodickej, kontrolnej a riadiacej činnosti a neverejnú mesačnú a ročnú správu a stave a vývoji environmentálnej kriminality v Slovenskej republike, ktoré v tomto období spracovával autor č.1.

Nedovolená výroba a držanie jadrových materiálov, rádioaktívnych látok, vysoko rizikových chemických látok, jedov a vysoko rizikových biologických agensov a toxínov

Rok	počet prípadov	objasnené celkovo	objasnené PP	podiel
2012	9	3	0	0%
2013	24	9	2	0%
2014	14	7	0	0%
2015	7	1	0	0%
2016	13	4	0	0%
2017	13	4	0	0%
2018	22	4	0	0%
2019	10	2	0	0%
2020	9	3	0	0%
2021	15	1	0	0%
2022	9	4	0	0%
2023	7	1	0	0%

Z vyššie uvedených štatistických údajov celkom jasne vyplýva, že táto oblasť skutočne predstavovalo svojou špecifickosťou a odbornosťou veľmi osobitý problém pre

činnosť policajtov prvého kontaktu. V princípe možno konštatovať, že policajti prvého kontaktu v týchto prípadoch skutočne z dôvodu ochrany života a zdravia nevyvíjali aktivity smerujúce k odhaleniu možného páchatel'a a plnili len základné úlohy spočívajúce v preverení pravdivosti oznámenia a ochrane miesta incidentu. Je potrebné v tejto súvislosti zdôrazniť, že významné množstvo prípadov tohto druhu vyšlo najavo iným spôsobom ako oznámením prostredníctvom verejnosti. Často išlo o zistenia rôznych iných štátnych orgánov (napr. Úrad verejného zdravotníctva SR, Ministerstvo dopravy SR, Štátna ochrana prírody SR a pod.), ktoré disponovali odborne fundovaným personálom a často aj vybavením, prípadne tieto prípady vyšli najavo pri činnosti právnických osôb, ktoré podnikali v tej-ktorej špeciálnej oblasti a mali vyškolených zamestnancov s potrebným vybavením (napr. nálezy rádioaktívnych zdrojov v železnom šrote a pod.). Vo všetkých týchto prípadoch nebolo potrebné vykonať štandardné preverenie situácie policajtom prvého kontaktu, ale na miesto boli povolaní priamo príslušní špecialisti Policajného zboru alebo iných špecializovaných zložiek.

Význam činnosti a pripravenosti policajtov prvého kontaktu však podčiarkuje údaj z roku 2013, kedy až v dvoch prípadoch sa policajti služby poriadkovej polície podieľali na objasnení prípadu tohto druhu trestnej činnosti. Išlo o prípady, kedy boli policajti priamo pri čine alebo bezprostredne po ňom odhalené osoby, ktoré rozlievali ortuť na verejnom priestranstve. Tento príklad ukazuje s akou širokou škálou možných foriem protiprávnych konaní môže byť konfrontovaný policajt prvého kontaktu.

Špecifiká postupu policajtov prvého kontaktu zo služby poriadkovej polície pri objasňovaní environmentálnej trestnej činnosti s prítomnosťou nebezpečných materiálov

Určenie správneho, bezpečného a efektívneho postupu policajta prvého kontaktu pri policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov má svoje osobitosti, ktoré je potrebné vziať do úvahy v procese hodnotenia vzniknutej situácie.

Tieto špecifiká sa týkajú viacerých oblastí a majú priamy dopad na rozhodovaciu a praktickú činnosť policajta, ktorý im musí čeliť bez špeciálneho výcviku a prípadne aj bez špeciálneho vybavenia a ochranných prostriedkov. Veľmi zjednodušene môžeme identifikovať tieto osobitosti:

- špecifické hrozby pre život a zdravie osôb – miesto udalosti môže mať nebezpečné vlastnosti a môže ísť o hrozby okamžité (napr. otrava únikom nebezpečného plynu) alebo hrozby následné (napr. nakazenie sa chorobou od zvierat'a),
- pri ochrane života a zdravia osôb môže dôjsť k situáciám, kedy bude potrebné improvizovať a postupovať podľa inštrukcií príslušných špecialistov,
- môže nastať potreba bezodkladného zásahu s cieľom zabrániť šíreniu nebezpečného materiálu alebo toto šírenie obmedziť a bude potrebná improvizácia a postup podľa inštrukcií špecialistov,
- činnosť na mieste činu si vždy vyžaduje aktívnu koordináciu a kooperáciu s rôznymi špecializovaným subjektmi (znalci, odborne spôsobilé osoby, pracovníci rôznych štátnych orgánov a pod.),
- miesto činu spravidla podlieha rýchlym zmenám, najmä ak ide o vonkajší priestor a v dôsledku toho môže byť nepriaznivo ovplyvnená dôkazná situácia (napr. poveternostné podmienky),
- odhalenie a identifikácia stôp relevantných pre ďalšie dokazovanie si často vyžaduje odborné skúsenosti a zručnosti a niekedy aj špecializované vybavenie,

- odhalenie a identifikácia niektorých nepriaznivých následkov a ich rozsah si vyžaduje odborné znalosti,
- pri niektorých environmentálnych trestných činoch postačuje pre naplnenie ich skutkovej podstaty len stav hrozby alebo nedbanlivostné konania a bez príslušných znalostí môže dôjsť k podceneniu situácie.

Na mieste vzniku policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov sa stáva kľúčovou premennou ochrana života a zdravia osôb a zabránenie šírenia nebezpečného materiálu do prostredia. Toto v synergii so stresom vyplývajúcim z vedomia nedostatočných odborných vedomostí a zručností vytvára na policajta prvého kontaktu veľký tlak a zásadným faktorom v týchto situáciách je efektívna a profesionálna komunikácia s príslušným operačným strediskom alebo s odborníkmi, ktorí môže inštruovať policajta prvého kontaktu k správne a primeranému postupu. Všetky ostatné štandardné aktivity - ako je vymedzenie miesta činu, ochrana a stabilizáciu miesta činu a stôp a identifikácia osôb majúcich vzťah k veci, majú v týchto prípadoch sekundárne postavenie.

Vo všeobecnosti a zjednodušene možno postup policajtov na mieste vzniku policajne-relevantnej udalosti environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov definovať nasledovne:

1. Preverenie, či oznámené skutočnosti korešpondujú s realitou zistenou na určenom mieste.
2. Ak to situácia dovoľuje, zabezpečiť dostupnými prostriedkami ochranu života a zdravia prítomných osôb, vrátane seba.
3. Ak to situácia dovoľuje, zabrániť šíreniu sa nepriaznivého následku alebo škody na životnom prostredí a majetku.
4. Bezodkladné a aktívne komunikovanie s operačným dôstojníkom alebo vybranými špecialistami.
5. Identifikácia a v prípade potreby aj zabezpečenie osôb majúcich vzťah k zistenému protiprávnemu konaniu.
6. Identifikácia a ochrana zjavných stôp súvisiacich s protiprávnym konaním.
7. Celková ochrana miesta činu.
8. Poskytovanie súčinnosti špecializovaným útvarom a zložkám po ich príchode na miesto činu.

Problematika protiprávných konaní súvisiacich s nebezpečnými materiálmi predstavuje mimoriadne širokú paletu rôznych situácií a udalostí. Vybrané tri typy udalostí akcentujú tri základné typy situácií, ktoré môže identifikovať aj policajt prvého kontaktu bez špeciálneho výcviku a vzdelávania a ktoré by mu mohli indikovať existujúci protiprávny stav.

1. Postup policajtov prvého kontaktu v prípade podozrenia z protiprávného konania v oblasti nebezpečných (CBRN) materiálov – zjavný únik látky do vonkajšieho prostredia

V týchto prípadoch ide zväčša o oznámenie o výskyte materiálu alebo objektu, ktorý emituje do prostredia nejakú látku, pričom toto je detekovateľné ľudskými zmyslami (napr. dym, zápach, oheň, zjavná kontaminácia pôdy a pod.), pričom je dôvodné podozrenie, že

tento materiál by mohol mať nebezpečné vlastnosti alebo sa tieto nebezpečné vlastnosti už prejavili.

Odporúčaný postup pre policajta prvého kontaktu:

- preverenie oznámenej informácie na mieste s cieľom potvrdiť alebo vyvrátiť prítomnosť možného nebezpečného materiálu na oznámenom mieste alebo jeho možný únik do prostredia (najmä vizuálne),
- ak sa na mieste nachádzajú osoby, ktoré majú príznaky ohrozenia alebo poškodenia zdravia v dôsledku kontaktu s nebezpečným materiálom, tieto bezodkladne vyvieš z miesta ohrozenia a zabezpečiť im odbornú pomoc prostredníctvom operačného dôstojníka,
- ak je to technicky možné a nehrozí nebezpečenstvo ohrozenia života a zdravia zabrániť úniku alebo rozširovaniu nebezpečného materiálu do prostredia alebo o tomto bezodkladne informovať špecializované subjekty (hasiči, špecializované firmy a pod.),
- ak je to dôvodné, nepretržite komunikovať operačnému dôstojníkovi informácie o smere a rozsahu hrozby vznikajúcej z úniku materiálu do prostredia až do príchodu špecializovaných zložiek určených na jeho zneškodnenie,
- zabezpečiť identifikáciu všetkých osôb majúcich vzťah k udalosti (oznamovateľ, svedkovia, podozriví, poškodení),
- zabezpečiť identifikáciu fyzických a právnických osôb majúcich vzťah k materiálu, objektu alebo pozemku na ktorom došlo k udalosti,
- predbežne identifikovať rozsah miesta činu a tento priestor zabezpečiť z dôvodu ochrany kriminalisticky relevantných stôp.

2. Postup policajtov prvého kontaktu v prípade podozrenia z protiprávneho konania v oblasti nebezpečných (CBRN) materiálov – zjavné následky úniku nebezpečného materiálu do prostredia

V týchto prípadoch ide o oznámenie zistených zjavných účinkov nejakého nebezpečného materiálu – napr. mŕtvy alebo zranení ľudia alebo zvieratá alebo inak zmenené (poškodené) prostredie (uschnutá vegetácia, zmena farby pôdy a pod.), pričom samotná príčina stavu nie je identifikovateľná ľudskými zmyslami (látka sa mohla vypariť, zriediť v ovzduší, odtečť vodou a pod.), takže zdroj nepriaznivých následkov je prvotne neznámy.

Odporúčaný postup pre policajta prvého kontaktu:

- preverenie oznámenej informácie na mieste s cieľom potvrdiť alebo vyvrátiť prítomnosť následkov pôsobenia neznámeho materiálu na oznámenom mieste (najmä vizuálne),
- ak sa na mieste nachádzajú osoby, ktoré majú príznaky ohrozenia alebo poškodenia zdravia v dôsledku kontaktu s nebezpečným materiálom, tieto bezodkladne vyvieš z miesta ohrozenia a zabezpečiť im odbornú pomoc prostredníctvom operačného dôstojníka,
- ak je to možné komunikovať operačnému dôstojníkovi informácie o rozsahu následkov z úniku materiálu do prostredia, aby tento vedel efektívne rozhodovať o nasadení síl a prostriedkov,
- predbežne identifikovať rozsah miesta činu a tento priestor zabezpečiť z dôvodu ochrany kriminalisticky relevantných stôp,
- zabezpečiť identifikáciu všetkých osôb majúcich vzťah k udalosti (oznamovateľ, svedkovia, podozriví, poškodení),
- zabezpečiť identifikáciu fyzických a právnických osôb majúcich vzťah objektu alebo pozemku na ktorom došlo k udalosti.

3. Postup policajtov prvého kontaktu v prípade podozrenia z protiprávneho konania v oblasti nebezpečných (CBRN) materiálov – nález rôznych predmetov indikujúcich možný výskyt nebezpečných materiálov

Môže ísť o situácie, kedy dôjde k nálezu rôznych predmetov indikujúcich možný výskyt nebezpečných materiálov - najmä špeciálne nádoby (kontajnery alebo sudy s označením), ochranné prostriedky (rukavice, masky), špeciálne vybavenie (detekčné prístroje, zdravotnícke vybavenie a pod.), pričom nedošlo k ich úniku a ani k ich zjavným nepriaznivým následkom.

Odporúčaný postup pre policajta prvého kontaktu:

- preverenie oznámenej informácie na mieste s cieľom potvrdiť alebo vyvrátiť prítomnosť podozrivých predmetov na oznámenom mieste,
- ak je to technicky možné a nehrozí nebezpečenstvo ohrozenia života a zdravia zabrániť možnému úniku nebezpečného materiálu do prostredia,
- komunikovať operačnému dôstojníkovi informácie o predmetoch nasvedčujúcich prítomnosti nebezpečného materiálu alebo predmetoch potrebných na manipuláciu s ním až do príchodu špecializovaných zložiek určených na ich identifikáciu alebo zneškodnenie,
- predbežne identifikovať rozsah miesta činu a tento priestor zabezpečiť z dôvodu ochrany kriminalisticky relevantných stôp,
- zabezpečiť identifikáciu všetkých osôb majúcich vzťah k udalosti (oznamovateľ, svedkovia, podozriví, poškodení),
- zabezpečiť identifikáciu fyzických a právnických osôb majúcich vzťah k materiálu, objektu alebo pozemku na ktorom došlo k udalosti.

Záver

Policajt prvého kontaktu má v prípadoch týkajúcich sa policajne relevantných udalostí environmentálneho charakteru s prítomnosťou nebezpečných materiálov svoje nezastupiteľné postavenie. Pri plnení svojich bežných služobných povinností môže byť každý policajt služby poriadkovej polície z obvodných oddelení Policajného zboru konfrontovaný s úlohou preveriť oznámenie alebo informáciu týkajúcu tohto typu udalosti, pričom charakter týchto udalostí zásadne prevyšuje jeho odborné a profesionálne limity.

Tento stav vždy vyvolával odôvodnené otázky o miere a spôsobe nasadenia policajtov prvého kontaktu zo služby poriadkovej polície pri takýchto situáciách. Napriek vykonaným rôznym základným školeniam o hrozbách vyplývajúcich z CBRN materiálov v rokoch 2010 až 2017, ktoré boli zabezpečované špecializovaným pracoviskom Prezídia Policajného zboru, praktické prípady ukázali, že nie je bezpečné a ani efektívne posilňovať postavenie policajtov prvého kontaktu zo služby poriadkovej polície pri incidentoch tohto typu. To viedlo aj k už uvádzanému príkazu prezidenta Policajného zboru z roku 2017, ktorý úlohy všetkých policajtov, okrem špecialistov na boj s CBRN kriminalitou, zjednodušil na povinnosť bezodkladne oznamovať akýkoľvek nález tohto materiálu špecializovanému útvaru Policajného zboru.

Bezpečnostné a zdravotné riziká vyplývajúce z CBRN materiálov sú natoľko špecifické, že úlohy pre policajtov prvého kontaktu sú obmedzené najmä na záchranu života a zdravia osôb ak to situácia dovoľuje, na intenzívnu komunikáciu s operačnými dôstojníkmi alebo vybranými špecialistami a na v nevyhnutnej miere zachovanie miesta činu do príchodu

špecializovaných zložiek. Ide o racionálny postup, ktorý zohľadňuje mieru rizika a možných pozitívnych vstupov nevyškoleného policajta prvého kontaktu do takejto udalosti.

Je však zrejmé, že z dôvodu efektívneho fungovania Policajného zboru budú vždy policajti služby poriadkovej polície z obvodných oddelení Policajného zboru plniť úlohy policajtov prvého kontaktu aj pre tieto mimoriadne osobitné udalosti. Z toho dôvodu je na mieste posilňovať a zlepšovať ich schopnosti správne a včas reagovať aj na takéto situácie.

Použitá literatúra

1. CHMELA, Z. 2007. Management výkonných organizačných článkú. Policejní akademie ČR v Praze. Praha 2007. ISBN 978-80-7251-259-1.
2. Nariadenie prezidenta Policajného zboru č. 80/2018 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície Policajného zboru.
3. NESVADBA, A. 2004. Teória policajných a bezpečnostných činností. Bratislava. 2004. ISBN 80-8054-324-0.
4. KOČAN,Š.,LOFFLER,B.,ZÁMEK,D. Poriadková polícia. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, ISBN: 978-80-7380-462-6, s. 393.
5. LÖFFLER, B., BLATNICKÝ, J. Vedecká štúdia - Analýza potreby súčinnosti pri realizácii pôsobnosti vybraných zložiek na mieste vzniku policajne relevantnej udalosti / mieste činu/, Teoria a prax vyšetovania- interdisciplinárne aspekty – zborník vedeckých prác, ISBN 978-80-8054-709-7, Akadémia PZ 2017.
6. STRÉMY, T., KURILOVSKÁ, L., a kol. Trestný zákon. Komentár. II. Zväzok. 1. vydanie. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2022, 1536s.
7. FABŠÍKOVÁ, T., Trestněprávní nástroje ochrany životního prostředí. Praha : Auditorium 2021.
8. Vedeckovýskumná úloha VÝSK. 266 Pôsobnosť policajtov prvého kontaktu na mieste policajne-relevantnej udalosti environmentálneho charakteru.
9. Nariadenie P PZ o činnosti základných útvarov služby PP PZ č.85/2024.
10. Príkaz prezidenta Policajného zboru zo dňa 13.07.2017 (č.p. PPZ-KP-OENV-335/2017), ktorým sa upravil postup policajtov pri výskyte CBRN materiálov mimo kontrolu oprávnených subjektov.
11. Zákon č. 129/1998 Z. z. o zákaze chemických zbraní a o zmene a doplnení niektorých zákonov
12. Zákon č. 218/2007 Z. z. o zákaze biologických zbraní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

13. Zákon č. 541/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
14. Zákon č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov
15. Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu
16. Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov